

LA PERSONALITAT DEL TERAPEUTA. UNA VARIABLE DE LA RELACIÓ PSICOTERAPÈUTICA.

Fromm-Reichamn, Frieda: *La personalidad del terapeuta*

Horme, Buenos Aires, 1977, 108 pàgs.

Aquest llibre tracta de la importància que té la personalitat del terapeuta en la relació amb el pacient, especialment dintre el marc psicoanalític.

Sabem que la psicoanàlisi postula que totes les nostres relacions segueixen la pauta de les nostres primeres relacions amb les persones importants de la nostra primera infància (pare, mare, etc.). Això vol dir que les nostres dificultats interpersonals arrelen des d'aquestes primeres relacions infantils. Per tant les vicissituds que sorgeixen no són més que les transferències de les dificultats no resoltes en la primera infància amb les persones parentals.

Recordo aquí que la psicoanàlisi postula que la persona es fa o es constitueix en els sis primers anys. A partir d'aquí la nostra conducta posterior repeteix el que ha fet fins ara. Però aquestes conductes d'ara poden ser compreses a través de la repetició amb la gent i en particular amb el terapeuta. Aquesta seria la finalitat de la psicoanàlisi.

Però com diu el citat llibre per poder desenvolupar una psicoanàlisi, el terapeuta ha de posseir uns requisits bàsics, deixant a part la f o r m a c i ó

teòrica, d'aptituds personals, com serien:

Capacitat d'escoltar sense reaccionar. Això que sembla molt simple, vol dir que el terapeuta ha de ser suficientment madur, segur i satisfet (vida afectiva, social, professional, etc.) a fi de no utilitzar els seus pacients com a font de satisfacció i seguretat personal. I si no, almenys que sigui capaç de reconèixer les seves dificultats.

Es sabut que moltes vegades el terapeuta insatisfet utilitza la informació del pacient com a font per a la seva satisfacció, mitjançant la fantasia. Contràriament el terapeuta no ha de desenrotllar el que l'autora denomina *orgia d'autorreferència*. Per exemple, un pacient pot explicar problemes de relacions amoroses desafortunades, sexuals, professionals, com d'èxit-fracàs; problemes en la família, fills, necessitat de culpabilitzar els pares, a la situació-política, etc. com a etiologia dels seus mals. Si el terapeuta té problemes de la mateixa indole, s'identificarà de tal manera amb el pacient que no serà objectiu a l'hora d'evaluar-lo, ja que ell, aquest problema, l'està vivint personalment. Un altre requisit pel terapeuta és la necessitat de *seguretat* que ha de tenir si no vol fer-ho pagar al pacient.

El psiquiatre que necessita del pacient per edificar el seu prestigi i provar-se a sí mateix que té poders, estarà, com diu l'autora, en el perill de tractar d'impressionar al seu pacient en lloc de ser impressionat per les necessitats i dificultats d'aquest.

Això passa especialment al psiquiatre o psicoterapeuta jove que pot contrarrestar la seva pròpia inseguretat, amagant-se darrera la pompositat professional o cultivant la dependència del pacient.

En molts d'aquests casos el psiquiatre pot estar més preocupat per la idea que els seus pacients s'han de curar que pel pacient en si; per la seva reputació o el seu orgull, que serà sord a les reals necessitats del pacient.

Un altre perill d'aquesta falta de seguretat per part del terapeuta pot tenir com a conseqüència que aquest cregui que els pacients són fang en la seva mà d'escultor i per tant pot modelar-los a la seva imatge, sense tenir en compte la pròpia personalitat del subjecte, per alterar que estigui.

El terapeuta espera doncs que el pacient accepti o arribi a les mateixes solucions per als seus problemes que les que el terapeuta ha decidit per a la seva pròpia vida. Altres vegades s'espera que acceptin els valors personals del terapeuta, en lloc de subministrar-los-hi alé per trobar els seus i aprendre a seguir-los de forma independent.

Un altre requisit del terapeuta és l'*autores-*

pecte. Existeix aquella frase que diu: la capacitat d'un individu per a respectar el pròxim depèn del respecte que té per si mateix.

D'això podem deduir que només el psicoterapeuta que es respecta a si mateix serà capaç de respectar als seus pacients, i de tractar-los sobre una base de mutua igualtat. I sabrà que només s'allunya d'aquell pels seus coneixements tècnics, però no en qualitats personals. Ja que el fet que una persona requereixi ajuda psicològica no vol dir que hi hagi una inferioritat bàsica en el subjecte.

Per tant el respecte del psiquiatre cap al pacient també l'ajudarà a salvar-lo de l'error abans assenyalat d'assumir un paper d'autoritat disfrescada.

Aquesta postura no pretén descartar que el terapeuta per això sigui tou i indefinit, sinó tot el contrari, pot ser i deu ser molt ferm i definit en les seves concepcions i conductes.

Però aquesta claredat mental que ha de posseir no vol dir que l'aprofiti intimidant el pacient dèbil i sobredependent.

Per molts terapeutes fer-ho pot representar psicodinàmicament fins i tot el mitjà de venjar-se d'una dominació autoritària a què ells van estar sotmesos per les figures parentals.

Així doncs si el psiquiatre es respecta a si mateix i als seus pacients, la seva capacitat d'escoltar no es veurà trabada per fantasies d'omnipotència o perfeccionisme, sinó que serà capaç d'admetre errors, limitacions i defectes quan aquests es produeixin.

Un altre punt en les aptituds del terapeuta és la *capacitat de treballar amb els sentiments hostils* del pacient o transferències negatives.

Tot malalt en el curs de la seva psicoanàlisi, no en d'altres tipus de teràpia, ha d'expressar un cert grau d'hostilitat. Aquesta és la representació de la ira i el ressentiment produïts per les seves experiències anteriors.

Una altra de les fonts d'aquesta agressivitat o sentiments negatius cap el terapeuta respon a la bipolaritat del símptoma.

És a dir, tot símptoma és conseqüència d'un problema donat mal resolt, i per tant com a símptoma és desagradable i negatiu. Però per altra banda el símptoma té un altre costat (bipolaritat), en aquest cas positiu. I és que és la millor manera que ha trobat l'individu de

resoldre aquell problema, la majoria de casos inconscient, ja que per ell és més soportable el símptoma que el problema.

Per tant el pacient mostrarà ambivalència en voler curar aquest símptoma, ja que vol que li desapareixi perquè li molesta, però per altra banda tem la causa d'aquest, que és pitjor, i per tant prefereix el símptoma. D'aquí que el terapeuta es trobi, algunes vegades, atacat per aquesta causa, a pesar que el pacient sigui totalment inconscient d'aquest mecanisme que està usant.

Per tant tot bon terapeuta ha de ser conscient d'aquesta problemàtica i capaç de suportar-ho, ja que aquestes agressions verbals són determinades per la funció i no per la personalitat de l'analista.

Per acabar, aquesta petita síntesi del que diu l'autora sobre els requisits del terapeuta: capacitat d'escoltar, seguretat, autorespecte i capacitat de treballar amb els sentiments hostils, havent de tenir present que només així posseirà la suficient claredat mental a fi d'evitar errors terapèutics.

El llibre en definitiva em sembla interessantíssim, però vet aquí que una vegada llegit el que aquí he recensionat, el lector es troba amb la desagradable sorpresa que el següent capítol diu el mateix amb diferents paraules, i en passar al quart capítol constata que no és res més que una síntesi del que s'havia dit en l'anterior.

La meua conclusió és que aquesta edició —no conec la versió original del text— deu ser el fruit de l'interès de l'editor per a convertir un excel·lent article de revista, o bé un opuscle, en un llibre comercial, deixant de banda els escrúpols de cara al comprador, que paga tres vegades un mateix producte.

Al marge de l'interès evident del text original és un exponent curiós però lamentable d'una certa picaresca editorial, de la qual cal deixar constància.

Carmen Bagaria
(Àrea clínica)